

тів. Завдяки чіткій організації навчального процесу, раціональному чергуванню різних видів діяльності та керуванню увагою студентів, а також створенню позитивної мотивації навчання і повного включення студентів в активну діяльність можна досягти стійкої працездатності, запобігти втраті інтересу, що має належним чином сприяти формуванню важливих складових професійної компетентності майбутніх фахівців економіки як для внутрішньої, так і для зовнішньої професійної діяльності.

**Т. В. Копитько**, ст. викл.,  
**В. А. Лобанова**, ст. викл.,  
**А. М. Жульківська**, викладач кафедри  
іноземних мов факультету маркетингу

### **ФОРМУВАННЯ ЗВОРОТНЬОГО ЗВ'ЯЗКУ ПРИ ПЕРЕВІРЦІ ПИСЬМОВИХ ТВОРЧИХ РОБІТ**

Існують різні підходи до оцінки письмових студентських робіт. Зараз мова не йде про роботи, які передбачають саме універсальний підхід до перевірки і оцінки: тестові (на підстановку) завдання, диктанти, тести на перевірку засвоєння певної граматичної структури. Проте, курс граматики і, більше того, практики мови містить завдання творчого характеру, починаючи з короткого переказу прочитаного/почутого (summary) до твору чи есе. Під час перевірки таких робіт викладач стоїть перед проблемою: Як реагувати на помилки, що не пов'язані зі змістом? Помилки якого типу треба відмічати? Який спосіб реакції викладача на помилку є найбільш ефективним? І, нарешті, в чому полягає роль роботи над помилками, тобто зворотнього зв'язку, при навчанні творчого письма?

У творчих роботах значна увага приділяється розвитку і розкриттю основної ідеї, причому нерідко мовна точність (а саме граматичні засоби) відсуваються на другий план. Одним із аргументів на захист такого навмисного «ігнорування» помилок є переконання в тому, що кількість виправлених помилок, особливо на початкових курсах, може збентежити студента і придушити його творчий потенціал. Проте, як свідчить практика, розвиток навичок творчого письма, а саме глибина змісту, вміння розкрити тему, більш високий рівень володіння лексичним запасом і т. п., не спричиняє автоматичного удосконалення мовних навичок, і граматичні, лексичні і так звані технічні (правопис, пунктуація) помилки «кочують» з роботи в роботу. З іншого боку, досвід роботи підтверджує, що добре продумана та обгрунтована робота

над помилками не лише високо цінується студентами, але й має велике значення як для розвитку навичок творчого письма, так і для удосконалення мовних навичок цілому.

Ще одним важливим моментом систематичної та продуманої роботи викладача над помилками є розвиток у студентів навичок самостійного редагування робіт внаслідок «упізнавання» своїх помилок. Завдання викладача — допомогти студентам оволодіти певною системою самоконтролю і редагування.

Деякі викладачі рекомендують вести спеціальний зошит, в якому студенти виконують роботу над помилками. Система роботи над помилками може бути досить різноманітною та індивідуальною.

Так, наприклад Дана Р. Ферріс у своїй книзі «Treatment of error in second language student writing» наводить таку таблицю виправлення помилок:

| Error type                                                   |          |
|--------------------------------------------------------------|----------|
| Verb tense or form                                           | vt, vf,  |
| Noun endings                                                 | ne       |
| Articles / determiners                                       | art      |
| Word choice or form                                          | wc, wf   |
| Sentence structure: missing or unnecessary words, word order | ss, wo   |
| Sentence structure: fragments, run-ons, comma splices        | ro, frag |
| Spelling                                                     | sp       |
| Mechanics: punctuation or capitalization                     | punc     |

| Other error types      |     |
|------------------------|-----|
| subject-verb agreement | sv  |
| pronoun                | pr  |
| idiom                  | id  |
| plural                 | pl  |
| informal               | inf |

Перевіряючи письмові творчі роботи студентів, викладач лише підкреслює помилки, помічаючи їх наведеними у таблиці символами. Завдання ж самих студентів полягає у тому, щоб проаналізувати помилки, виправити їх та записати в зошит з роботи над помилками. Після цього викладач перевіряє вже саму роботу над помилками, виконану студентами.

Головне — робота над помилками не обривається на етапі ідентифікації. Всі помилки, допущені студентом, повинні бути не лише ретельно опрацьовані, але й відстежуватись у подальшому. Інакше кажучи, повинна проводитись продумана послідовна робота з попередження помилок.

**Л. В. Корват**, ст. викл. кафедри педагогіки і психології

### **ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ РОБОТИ У ПРОЦЕСІ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ**

Індивідуально-консультативна робота (ІКР) зі студентами у процесі викладання курсу «Психологія діяльності та навчальний менеджмент» займає 10 % загального навчального часу, тому визначення змісту цього виду роботи є важливим для удосконалення усієї навчальної діяльності відповідно до міжнародних стандартів освіти. Суть індивідуально-консультативної роботи, яка закладена у її назві, полягає у реалізації індивідуального підходу у спільній діяльності викладача зі студентами при наданні їм консультацій (лат. «consultatio» — порада) щодо процесу навчальної діяльності.

Для визначення шляхів удосконалення ІКР необхідно визначити, які основні проблеми можуть виникати у процесі реалізації цього напрямку навчальної діяльності. Відомо, що у зарубіжних вищих закладах освіти ІКР посідає значне місце у навчальному процесі як студентів, так і викладачів, що пов'язано, перш за все, зі значною часткою самостійної навчальної роботи студентів. Отже, можна констатувати, що ІКР тісно пов'язана з організацією, реалізацією та контролем самостійної роботи студентів, на яку відведено 50 % навчального часу. Саме через ІКР студенти можуть отримати орієнтири, у який спосіб необхідно організовувати свою самостійну роботу.

Вчитися самостійно — це складно. Щоб долати труднощі та щоб навчання було ефективним, студенти потребують допомоги. Людям властиво прямувати до певного результату найкоротшим шляхом, з найменшою затратою сил та часу. Це можна спостерігати і в роботі студентів, які керуються принципом «якомога швидше та легше». Студентом керує така думка: потрібно встигнути багато, тому тут не до прискіпливого та вдумливого відношення. Тому, на жаль, студенти не відносяться до самостійної роботи як до основного способу здобуття знань, а скоріш як до